

8. Мазоха Г. С. Жанрово-стильові модифікації українського письменницького епістолярію другої половини ХХ століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01 / Г. С. Мазоха. – К., 2007. – 27 с.
9. Морозова Л. І. Письменницький епістолярій у системі літературних жанрів : дис. ... кандидата філолог. наук : 10.01.06 / Л. І. Морозова. – К., 2006. – 223 с.
10. Ніколенко О. М. Специфіка вивчення зарубіжної літератури в старших класах / О. М. Ніколенко // “ПостМетодика” – №6 (70). – 2006 р. – С. 2-6.
11. Старовойтенко І. Епістолярна спадщина українських громадсько-культурних діячів кінця ХІХ – початку ХХ століття / І. Старовойтенко // ІІІ Міжнародний конгрес українських істориків “Українська історична наука на шляху творчого поступу”. – Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. держ. ун-ту імені Лесі Українки, 2007. – Т. 1. – 390 с.
12. Степанов Н. Л. Дружеское письмо начала ХІХ в. / Н. Л. Степанов // Русская проза. Вопросы поэтики : сб. статей. – Л. : Академия, 1926. – С. 74-101.
13. Стиль і час: Хрестоматія / [за ред. Д. Білоуса та ін.]. – К. : Наукова думка, 1983. – 250 с.

ГРИГОРЕНКО І. В., САВЧЕНКО І. В. Типологія і структура писем писателів: педагогічний аспект.

В статті проаналізовані типологія і структура писемельського епістолярія, описані шляхи оптимізації використання писем писателів на уроках літератури.

Ключеві слова: *письмо, епістола, українська література, урок української літератури, біографічний метод.*

I. GRIGORENKO, I. SAVCHENKO. Typology and structure of the letters of writers: the pedagogical aspect.

Typology and structure of the letters of writer analyzed in the article and describes ways to optimize the use of letters of writers in literature lessons.

Keywords: *letter, epistle, Ukrainian literature, Ukrainian literature lesson, biographical method.*

**Жигадло Г. Б.
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського**

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ СПОРТИВНИХ ІГОР

Розглянуто методи навчання та розроблено методіку навчання майбутніх фахівців фізичної культури до організації спортивних ігор.

Ключові слова: *методи навчання, професійна підготовка, майбутні фахівці фізичної культури.*

Професійно необхідні знання та вміння формуються у майбутніх фахівців протягом тривалого часу і забезпечуються взаємодією учасників навчального процесу (викладача і студентів). Передача навчальної інформації у вищому навчальному закладі відбувається за допомогою засобів та методів навчання.

У педагогіці поняття “метод” розглядають як спосіб побудови й обґрунтування системи знань; сукупність відносно однорідних прийомів, операцій практичного або теоретичного засвоєння дійсності, що спрямовані

на вирішення конкретного завдання [1]. Відповідно, “методика” – упорядкована сукупність методів, принципів, засобів, форм організації та методичних прийомів, які застосовує вчитель у навчально-виховному процесі при вирішенні поставлених педагогічних завдань.

О. Г. Томащук зауважує, що сучасна складна соціально-економічна і соціально-психологічна ситуація в Україні, як і стан загальної культури й духовності населення, висуває перед національною вищою школою принципово нове надзвичайно важливе завдання [10]. Як зазначають Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, О. Г. РОМАНОВСЬКИЙ та О. С. ПОНОМАРЬОВ, “його сутність полягає в необхідності перегляду концептуальних основ самої організації підготовки фахівців і відповідному визначенні її змісту і технологій, які б забезпечували якісно новий рівень їхнього професіоналізму” [9, с. 30].

Н. Ткаченко констатує, що “саме у процесі підготовки і навчання майбутніх фахівців у вищих фізкультурних закладах формуються ті орієнтири, що у майбутньому більшою мірою визначатимуть місце і значущість усієї сфери фізичної культури та спорту в суспільстві” [8, с. 72].

Проблема ефективності професійної підготовки студентів до майбутньої діяльності у сучасних умовах, на думку Л. Безкоровайної, “зумовлена необхідністю подолання суперечностей, які виникають між вимогами інформаційного суспільства до професійної підготовки майбутніх фахівців і їх кваліфікацією відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня; змістом професійно-орієнтованих дисциплін і педагогічними технологіями реалізації цього змісту; орієнтацією на нові моделі навчально-виховного процесу у вищій школі та традиційною підготовкою фахівця” [2, с. 12].

Метою статті було розробити методику навчання майбутніх фахівців фізичної культури до організації спортивних ігор у професійній діяльності.

Дослідженню проблеми застосування методів навчання у професійній підготовці присвячено численну кількість праць, зокрема таких науковців: А. Алексюка, О. Абдуліної, І. Богданової, С. Гончаренка, Л. Кудряшової, В. Волкова, І. Зязюна, А. Матюшкіна, М. Махмутова, Н. Кузьміної, О. Лавриненка, Л. Панчешникової. Незважаючи на дослідженість цього питання, проблема застосування методів навчання у підготовці майбутніх фахівців фізичної культури залишається відкритою.

Невід’ємною частиною навчального процесу у ВНЗ є застосування словесних, наочних та практичних методів, які виступають основним джерелом отримання інформації. До словесних методів, які використовують у навчанні майбутніх фахівців фізичної культури ми віднесли: метод пояснення; проблемний виклад матеріалу; переказ навчального матеріалу; організаційно-методичні вказівки; оцінка викладачем діяльності студентів. До наочних: показ ігрових вправ студентами у сполученні з поясненням; демонстрація схем, карток, таблиць. До практичних: виконання рухів, необхідних для гри; варіювання змісту і способу виконання рухів студентами; виготовлення та

практична робота з дидактичними картками.

Незважаючи на значущість вказаних методів, вони не можуть повною мірою забезпечити підготовку компетентного фахівця, адже сучасний підхід до реформування вищої освіти передбачає перехід до особистісно орієнтованої моделі навчання і виховання, яка б сприяла формуванню особистості студента, розвитку його внутрішніх можливостей, прагнень, потреб, переконань, інтересів, реалізації інтелектуального, творчого та духовного потенціалу.

Особистісно орієнтований підхід як фундаментальний засіб психолого-педагогічної науки передбачає створення навчально-виховного середовища та врахування своєрідності індивідуальності особистості у розвитку та саморозвитку. Важливим моментом у цьому підході є визнання студента, активним суб'єктом діяльності, а отже, встановлення суб'єкт-суб'єктних педагогічних відносин.

Шляхи підвищення якості професійної підготовки фахівців на основі застосування активних форм навчання розглядалися рядом авторів (А. Матюшкіним, М. Махмутовим, В. Костюковим та ін.), які стверджують, що в цьому аспекті ефект може бути досягнутий від усебічної активізації навчальної діяльності.

Запровадження евристичного навчання в практику підготовки фахівців фізичної культури можливе за рахунок використання методу проектів. Проектне навчання відбувається в ході складання і розробки проектів, тобто деяких навчальних завдань, які вирішуються студентами в уяві або в практичній діяльності і мають певні дидактичні цілі. Ця форма організації навчання полягає в тому, що самі студенти намічають собі ті або інші практичні завдання і в ході їх виконання отримують відповідні знання і вміння. Розробка подібних проектів може поєднати навчання у ВНЗ з реальністю майбутньої професійної діяльності [3].

Навчання майбутніх фахівців через метод ситуаційних задач, що його пропонують О. Ємець, Л. Поздняк, В. Черняков спрямоване на ознайомлення студентів із проблемними соціально-педагогічними ситуаціями та формування соціальної активності майбутніх учителів на основі розв'язання їх та детального аналізу. Ознайомлення студентів з конкретними педагогічними ситуаціями та способами їх вирішення дає можливість, з одного боку, виробити у майбутніх педагогів стандартні моделі педагогічних дій, спрямовані на розв'язання типових ситуацій, а з другого – детальний аналіз ситуацій вчить попереджати їх виникнення у професійній діяльності та знаходити шляхи для їх вирішення [4].

Основою розробленої методики навчання студентів спортивним іграм є етапність дій викладача. Перший етап – адаптаційний (створення правильного уявлення про ігрову діяльність на уроці фізичної культури), другий – операційно-технологічний (формування професійно необхідних

умінь та навичок щодо організації та методики навчання спортивних ігор учнів різного віку), третій – креативний етап (удосконалення професійних умінь, розвиток нестандартного мислення, креативних здібностей, формування індивідуального стилю).

У вивченні курсу “Спортивні ігри та методика викладання” лекція є традиційно провідним методом навчання і може бути активною формою, оскільки, будучи ланкою дидактичного циклу, виконує наукові, виховні і світоглядні функції, активно залучає слухачів до навчального процесу. Проведення активних лекцій потребує від викладача ретельної підготовки, забезпечення наочними засобами навчання, постійного підтримання двостороннього інтелектуально-емоційного контакту зі студентами, заохочення до діалогу; доступного й послідовного викладу матеріалу, його зв'язку з попередніми темами та практикою. Зважаючи на специфіку дисципліни, найбільш доцільними для застосування виявились такі види лекцій: “лекція-бесіда”, “лекція-дискусія”, “лекція з розбором конкретних ситуацій”, “лекція-консультація”. Вони активізують навчально-пізнавальну діяльність студентів і сприяють підвищенню ефективності дидактичного процесу. Виклад матеріалу кожної лекції починається з постановки проблеми. Упродовж усіх лекцій студентам пропонували проблемні запитання, над якими вони повинні поміркувати вдома, а для кожного змістового модуля було складено перелік запитань для самоконтролю.

На лекційних заняттях відтворюються теоретичні аспекти навчального матеріалу, а детальний аналіз і формування практичних умінь досягається в такій формі роботи, як практичні заняття.

Вважається, з перших занять необхідно сформувати у майбутнього педагога чітке і реальне уявлення про дисципліну та обрану професію, цікавість та бажання до предмету і професії вчителя. Взаємовідносини викладача та студента з самого початку вивчення дисципліни проектується на рівні співробітництва. Така взаємодія базується не лише на взаємоповазі, взаємодовірі, але й на вимогливості.

На цьому рівні особливої ваги набуває особистий приклад викладача, а для цього він повинен бути сам творчою особистістю, компетентним фахівцем, володіти високими моральними якостями. Таке спілкування стає стимулом для самовдосконалення як викладача, так і студента, забезпечує серйозне ставлення студента до навчання, формує позитивні здібності та якості особистості, індивідуально спрямовані на саморозвиток.

Дослідження питань організації та навчання спортивних ігор свідчать про те, що надзвичайно важливим є методика їх проведення, фізичний вплив ігор на організм дитини, педагогічну та психологічну дію вибраної ігрової вправи. Тут важливо отримані на лекції теоретичні відомості перенести на практику (відбувається зв'язок теорії з практикою).

Одночасно із засвоєнням основ організації та методики проведення

спортивних ігор повинно відбуватися навчання правильній термінології (промовляння правильної назви рухів); вмінню добирати терміни з урахуванням словарного запасу учнів; умінню співвідносити слово з показом (власним або товариша); організовувати діяльність інших; вибирати доцільні методи та методичні прийоми. Також важливо навчити студентів прийомам педагогічної техніки: мовлення, міміки, пантоміми, управління емоціями. Для вчителя фізичної культури професійно необхідними є й навички командної мови та вміння давати розпорядження. Команди подаються переважно при шикуванні та перешикунні, стрійових прийомах та пересуванні. Команди мають подаватися чітко, голосно (попередня протяжно, виконавча відривчасто) та своєчасно.

Великою складністю вирізняється навчальний матеріал, де розглядається методика суддівства навчальних ігор. При поясненні гри студент має дотримуватись певних педагогічних вимог: пояснювати потрібно чітко, швидко, в доступній для дітей формі, вживати професійну термінологію. Для створення сприятливих умов для формування професійних умінь ми використовували різні способи організації студентів: фронтальний, груповий, дрібногруповий, індивідуальний.

При дрібногруповому способі організації залучена значна кількість студентів, які не тільки контролюють свої дії, але й уважно стежать за діями своїх однокласників. За такої організації важливо призначати "ролі" у порядку необхідності, а не до початку суддівства навчальної спортивної гри, тоді студенти, не знаючи, кого наступного викличуть, стають більш уважними. Також перевага цього способу в тому, що здійснюється оперативний контроль.

Практика показує, що ефективне формування професійних навичок забезпечується у процесі виконання студентами одного виду діяльності: пояснення, аналізу, промовляння команди і таке інше, а потім – те й інше разом. Наприклад, шикування для пояснення правил гри або пересування, для проведення гри та застосування інвентарю. Якщо студент заздалегідь не відпрацював окремо подачу команд, розпоряджень у ході проведення навчальної спортивної гри, не аналізував діяльність інших, то під час проведення він допускає помилки: не може розподілити увагу між власною діяльністю (показ, пояснення, подача команд і ін.) та діяльністю гравців, тобто він слідкує за своїми діями, а не за групою в цілому.

Необхідно також допомагати майбутнім фахівцям розпізнавати помилки під час суддівства навчальних спортивних ігор товаришами, встановлювати причини виникнення та шляхи їх усунення, що сприяє розвитку логічного та аналітичного мислення, комунікативних здібностей.

Важливим є й метод моделювання типових ситуацій, який ми використовували для розгляду педагогічних ситуацій, що можуть виникнути у ході проведення уроку. Розглядаючи професійні ситуації як ефективний засіб

формування компетентного фахівця фізичної культури, ми підвищили рівень їхньої соціальної та педагогічної активності. Аналізуючи запропоновану педагогічну ситуацію, студенти визначають важливість оптимального розв'язання проблеми, що виникла, і переважно погоджуються з рішенням учителя. Проте, індивідуальність педагогічного та соціального мислення кожного майбутнього фахівця визначається його суб'єктивністю та полягає в різноманітності запропонованих ним варіантів розв'язання професійної ситуації. Педагогічне значення оптимального розв'язання соціально-професійних ситуацій студентами проявляється також у тому, що під впливом колективного обговорення, всебічного аналізу, ознайомлення зі способами розв'язання ситуацій досвідченими вчителями у студентів формується відповідальна соціальна позиція, індивідуальний підхід, власний стиль у становленні соціально-педагогічних стосунків та педагогічного спілкування з орієнтацією на вимоги сучасної школи. Отже, застосовуючи метод моделювання типових ситуацій, студенти певною мірою "взаємодіють" із суспільством, виявляючи характерні риси особистості: самосвідомість, ціннісні орієнтації, соціальні відносини та норми, переконання, світоглядні принципи.

Важливим етапом методики викладання дисципліни є організація та навчання спортивним іграм дітей молодшого шкільного віку, адже урок фізичної культури в загальноосвітній школі побудований переважно на ігровому методі. Великою цікавістю вирізняються заняття, де навчають проведенню уроків сюжетно-рольового характеру. Студенти перетворюються на учасників ігрових дійств, виконують завдання в ролі школярів, після чого складають самостійно план-конспект таких уроків.

Методика проведення спортивних ігор зі старшокласниками не викликає складності у студентів, але паралельно необхідно навчати їх кількісно і якісно оцінювати дії гравців, формувати уміння залучати до уроків фізичної культури найпасивніших учнів, створювати сприятливі умови для гармонійного розвитку організму.

Складністю цього етапу навчання є велика кількість спортивних ігор, що пропонується для розгляду. Але створена міцна база теоретичної і методичної підготовленості щодо організації та методики проведення спортивних ігор дає можливість студентам не тільки запам'ятовувати правила ігри, але й уміло застосовувати їх в різних ситуаціях. Тут навчально-пізнавальна діяльність студентів здійснюється шляхом висловлювання своєї особистої думки, висування гіпотез, ґрунтовного й докладного аналізу проблеми та її вирішення шляхом перевірки правильності рішення.

Висновки. Таким чином, навчальний процес у ВНЗ має бути: по-перше, спрямований на реалізацію конкретних завдань підготовки майбутнього вчителя; по-друге, бути імітацією того середовища, в якому доведеться працювати майбутнім учителям; по-третє, виробляти в студентів уміння і навички розв'язання практичних завдань і психологічних ситуацій. Професійна

підготовка майбутніх фахівців фізичної культури до організації спортивних ігор заснована на активному навчанні, ставить за мету зробити кожного студента безпосереднім учасником навчального процесу, який сам шукає шляхи і способи розв'язання педагогічних проблем.

Використана література:

1. *Алексюк А. М.* Педагогіка вищої освіти України : [підруч. для студ., аспірантів та молодих викладачів вищих навч. закладів] / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 558 с.
2. *Безкоровайна Л.* Визначення мотивації до управлінської діяльності студентів факультету фізичного виховання та спорту / Л. Безкоровайна // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2006. – № 4. – С. 24-35.
3. *Волков В. В.* Активные методы обучения в институтах физической культуры / В. В. Волков, Н. В. Киршева. – М. : ГЦОЛИФК, 1989. – С. 35-38.
4. *Ємець О.* Педагогічні ситуації в підготовці вчителя фізкультури / О. Ємець // Фіз. виховання в шк. – 1998. – № 4. – С. 10-12.
5. *Корносенко О. К.* Фізичне виховання: минуле і сучасність : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Полтава, 2011. – 364 с.
6. *Махмутов М. И.* Принцип проблемности в обучении / М. И. Махмутов // Вопр.психологии. – 1984. – № 5. – С. 30-36.
7. *Товажнянський Л. Л.* Технологія педагогічного проектування системи формування гуманітарно-технічної еліти / Л. Л. Товажнянський, О. Г. Романовський, О. С. Пономарьов // Наукові праці : педагогічні науки. – Миколаїв : Вид-во МДГУ імені Петра Могили, 2002. – Вип. 7. – С. 30-33.
8. *Ткаченко Н.* Мотиваційні характеристики студентів як фактор підвищення якості підготовки фахівців з менеджменту фізичного виховання і спорту / Н. Ткаченко // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2001. – № 1. – С. 71-75.
9. *Товажнянський Л. Л.* Технологія педагогічного проектування системи формування гуманітарно-технічної еліти / Л. Л. Товажнянський, О. Г. Романовський, О. С. Пономарьов // Наукові праці : педагогічні науки. – Миколаїв : Вид-во МДГУ імені Петра Могили, 2002. – Вип. 7. – С. 30-33.
10. *Томащук О. Г.* “Шляхи підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців з адаптивного фізичного виховання до роботи у центрах інваспорту” Луцький інститут розвитку людини Університету “Україна”.

ЖИГАДЛО Г. Б. *Методика обучения будущих специалистов физической культуры к организации спортивных игр.*

Рассмотрены методы обучения и разработана методика учебы будущих специалистов физической культуры к организации спортивных игр.

Ключевые слова: *методы обучения, профессиональная подготовка, будущие специалисты по физической культуре.*

ZHIGADLO G. B. *Methodology of future physical training teacher's preparation for the organization of sports games.*

Methods of education are analyzed and the methodology of future professional is developed.

Keywords: *teaching methods, professional preparation, future specialists on a physical culture preparation for the organization of sports games.*